

Купрєва Ольга Іллівна,

доктор психологічних наук, доцент

Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України

ОСОБИСТІСНИЙ РЕСУРС ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

В психології останніх десяти років дослідження проблеми психологічної стійкості особистості під впливом несприятливих, стресових, кризових ситуацій, а сьогодні в умовах війни, займають значне місце [1, 2, 3], причому, їх кількість постійно збільшується/

Ми розглядаємо життєстійкість як цілісну характеристику особистості, внутрішній ресурс, який сприяє покращенню та підтриманню психічного і фізичного здоров'я, успішній адаптації у складних умовах розвитку та життєдіяльності, ситуаціях вибору, пов'язаних з особистісним самовизначенням та самореалізацією [1].

В емпіричному дослідженні життєстійкості молоді з інвалідністю, як ресурсу особистості, визначення психологічних факторів та предикторів життєстійкості взяли участь 325 студентів з інвалідністю, які здобувають вищу освіту в ЗВО м. Києва. Вік досліджуваних від 19 до 25 років. В дослідженні використано методики: шкалу життєстійкості С. Мадді; шкалу "World Assumptions Scale" (Р. Янов-Бульман); опитувальник копінг-стратегій (Р. Лазарус, С. Фолкман), методика "Індекс життєвого стилю" (Г. Келлерман, Р. Плутчик); опитувальник часової перспективи Ф. Зімбардо; модифікований опитувальник самоактуалізації особистості (Е. Шостром). Статистичний аналіз здійснювався за допомогою пакету статистичних програм SPSS 21.0 for Windows.

Нами було виявлено, що у студентів з інвалідністю показники компонентів життєстійкості «включеність» (58%) та «контроль» (54%) нижчі за нормативні показники. В ситуаціях які вимагають високого емоційного, психологічного напруження студенти з інвалідністю можуть відчувати невпевненість у своїх силах, що зумовлює у них негативні емоційні реакції, зниження працездатності та погіршення самопочуття. Кореляційний аналіз

показує, що життєстійкість студентів з інвалідністю позитивно взаємопов'язана з активним копінгом «пошук соціальної підтримки» ($r = ,560$; $p < 0.05$), захисним копінгом «самоконтроль» ($r = ,652$; $p < 0.05$). Психологічна життєстійкість позитивно пов'язана з механізмами психологічного захисту «раціоналізація» ($r = ,542$; $p < 0.01$), «компенсація» ($r = ,589$; $p < 0.05$) та негативно з незрілими механізмами психологічного захисту - «заперечення» ($r = -,571$; $p < 0.01$), «регресія» ($r = -,589$; $p < 0.05$), «заміщення» ($r = -,532$; $p < 0.01$); з переважанням в часовій орієнтації «гедоністичного теперішнього» ($r = ,552$; $p < 0.05$); з базовими переконання особистості в «доброчливості оточуючого світу» ($r = ,670$; $p < 0.05$).

В результаті здійсненого регресійного аналізу визначено предиктори життєстійкості студентів з інвалідністю: пошук соціальної підтримки (здатність самостійно визначати ресурси підтримки в різних сферах життя, розширювати мережу соціальних контактів та підтримувати позитивні стосунки з іншими); планування вирішення проблеми (подолання стресових ситуацій шляхом аналізу можливих варіантів їх вирішення, планування власних дій з урахуванням об'єктивних умов, ресурсів та минулого досвіду); раціоналізація (переважання раціонального підходу до проблемних ситуацій підвищує усвідомлення цінності власного Я, впевненість в собі; сприяє здатності витримувати та долати стресові ситуації); самоконтроль (здатність регулювати власні емоції в ситуаціях подолання стресових ситуацій та для досягнення особистих, навчальних, професійних цілей).

Список використаних джерел

1. Купреєва О. Психологічні фактори життєстійкості студентів з інвалідністю. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія*. 2020. № 1(11). С. 36–43.
2. Kuprieieva O., Traverse T., Serdiuk L., Chykhantsova O. and Shamykh O. (2020). Fundamental assumptions as predictors of psychological hardiness of students with disabilities. *Social Welfare: Interdisciplinary Approach*, 10(1), 96-105. doi: <https://doi.org/10.21277/sw.v1i10.566>
3. Serdiuk L., Danyliuk I., Chykhantsova O. (2019)/ Psychological factors of secondary school graduates' hardiness. *Social Welfare: Interdisciplinary Approach*. Vol. 1. P. 93-103.